

‘Heumen toen’

Dorus K. speelde uit z’n radio- en tv-zaak in het dorp landelijke radioprogramma’s en heuse verzoekplaten door, ook naar ons, naar onze huiskamer. In die kamer stond de irritant tikkende grootvadersklok die hoog over het blonde korenveld naast het huis uitkeek en over de grote roodleren, logge leunstoel van opa tegenover, naast het raam, waakte. Het veld is nu genivelleerd tot sportpark van de SV Heumen. In de achterkamer beeldde een enorm schilderij Gods almacht uit, een solitair zwevend oor met ernaast een groot oog tegen een ‘bleekblauwe’ achtergrond met erboven het stekend opschrift ‘God hoort en ziet alles’. Ik sliep er soms maar nooit goed. We woonden er, ik moet schatten, met tien of twaalf familieleden onder een dak. Tot mijn tiende met pa en ma, opa, oma, mijn broertjes en een gestaag afnemend aantal ongetrouwde tantes... Samen in het boerderijtje van mijn grootouders, het ‘laotste huus vur de brug over het knaol’. Zelf huren was voor mijn ouders de eerste tien jaar financieel niet haalbaar. Het huis staat er nog steeds, de sluisbrug niet meer. In 1990 werd de monumentale hefbrug gesloopt, de volgende nagel aan Heumens doodskist. De voordeur van het dorp ging voorgoed op slot. Om die voordeur is op 10 mei 1940 zwaar gevochten. Vanaf vroeg in de ochtend probeerden de Duitsers de brug, de enige over het kanaal die niet door de Nederlanders opgeblazen was, te veroveren.

‘Nog vroeger’

En in 1928 met maar liefst negen kinderen in hun kielzog verhuisden ze naar Heumen. Naar het huis aan de rechteroever van de Maas die met een linkerbocht ook Limburg achter zich laat en beneden Mook westwaarts Rotterdam aanstuurt.

De oudste vier, waaronder mijn toffe peter ome Jo, waren kinderen van de overleden moeder Wessels. Ze zagen er tot de geboorte van tante Ellie in 1938, de twee door een plotselinge wiegendood ontvallen kleine zusjes niet meetellend, tien halfbroertjes en -zusjes bijkomen. Dit respectabele aantal weerhield de vlijtige dorpspastoor er overigens niet van om bij even uitblijvende zwangerschap bij het gezinshoofd na te vragen of de volgende voor Onze Lieve Heer gauw verwacht mocht worden.

‘Bij de luchtmacht’

De echte vliegeropleiding begon in februari 1971. Hartje winter ploeterden we door een uitgebreide syllabus, een pakket met veel sport, aerodynamica, navigatie-, instrumenten- en motorenkennis, meteo, Engels, luchtvaartfysiologie en vliegveiligheids- en luchtverkeersprocedures. Het voordeel was dat nu, een erg gewaardeerd verschil met de voorgaande maanden, je haar veel minder in de war raakte. Vele jaren na mijn KLu-tijd, Maverick en Iceman werden in 1986 door de film *Top Gun* bekend, kreeg iedere vlieger een tactical callsign, een Engelsklinkende, korte ‘vechtersbijnaam’. Het was de bedoeling om zo de communicatie in het luchtgevecht te verbeteren. Dat lukte erg goed. Vanaf de tachtiger jaren spraken alleen de ouders hun ‘straaljagende’ kroost nog met de doopnaam aan...

‘Bij de airlines’

Nieuw cabinepersoneel onderging op hun eerste vlucht vaak een ontgroening. Op de ochtendvlucht naar Kopenhagen hadden de collega's een emaille, zo'n als-van-vroeger plaspotje, wit met een blauw randje, mee aan boord genomen. Nadat de ontbijten verdeeld waren drukten zij flight attendant Maria* de pot in de hand met de aanwijzing deze vanuit de achterste boordkeuken naar de cockpit te brengen. De baas moest namelijk nodig en hij mocht, maakten ze haar wijs, als er een nog onervaren eerste officier naast hem zat niet uit z'n stoel komen. Zelf volledig onervaren trapte ze erin. In het begin vond je vaak door de vele voorschriften de regels niet meer. Blozend liep ze naar voren, naar de twee vliegers. 'Dankjewel, kom je over tien minuutjes terug om het op te halen?' Zo gauw zij uit het zicht was, de cockpit was toen nog toegankelijk via een dun klapdeurtje, leegden de heren grijnzend een flesje appelsap in de pot. Toen ze na die tien minuten met het potje, zo mogelijk nog blozender, naar achteren wilde hield de eerste officier haar op het laatste moment tegen met een 'Momentli Maria' en nam een grote slok...

Vele luchtmachtjaren aaneen gold alles ten oosten van de DDR-grens, West-Berlijn bijvoorbeeld, voor NAVO-vliegers als blijf-er-vandaan gebied. Bij enkele lijnpiloten met een militaire rugzak bleef dat besef nawerken. Bij sommigen zo sterk dat ze het maffe gevoel kregen of er in ieder geval rekening mee hielden dat ze als pas afgezwaaide operationele vlieger in de gaten gehouden werden. Dat gold ook voor sommige Zwitserse collega's, velen van hen waren namelijk nog deeltijd-luchtmachtvlieger. Zo meende een DC-9-copiloot een afuisterinrichting in z'n hotelkamer ontdekt te hebben. Naar z'n badkamer sloffend had hij een duidelijke welving onder de dikke vloerbedekking bemerkt. Nader onderzoek volgde, hij schoof het tapijt met veel moeite opzij en bracht een dunne metalen doos met een vrij losse platte klemsluiting erop tevoorschijn. Met behulp van zijn Zwitsers legermes kreeg ie de klem nog losser, tot hij een enorme klap hoorde. Een verdieping lager was de kroonluchter van het plafond gesmakt...

‘Tussenbalans’

Een uiterst pijnlijke verwijzing naar mijn bedorven 'moerstaalgebruik'. Een vrijwillige verbanning van bijna dertig jaar naar vele buitenlandse en de ermee samenhangende slijtage van mijn taalvaardigheid werd mij voor ogen gevoerd. Misschien is mijn relaas, behalve een zinloze poging om de eigen vervaldatum uit te stellen, de gebruikelijke, bange drijfveer voor het neerpennen van memoires, ook een poging om m'n voortschrijdend taalbederf tot het laatste fluitsignaal te vertragen.

‘Het Verre-Oosten’

In Singapore werd ook gevoetbald. 's Maandags, 's avonds om acht uur op het sportveld bij de Swiss Club was het tijd voor de training die werd afgeroomd met een koel drankje bij een late supper. De meeste medespelers waren Zwitserse bankiers die in het oefenpartijtje hun maandagse adrenaline-overschot van de grasmat schoffelden.

Het Midden-Oosten

En dat ze de sluier alleen afdoet bij mensen die dat ‘verdienen’ ofwel, als ze dicht bij haar man wil zijn. Prima, mooi zelfs, als je uit vrije wil voor de hoofddoek kiest. Of ze haar man uit vrije wil met z’n drie andere vrouwen deelde heb ik hem, gemiste kans, niet gevraagd.

Van mijn moeder hoorde ik ooit dat getrouwde vrouwen in ma’s jeugd tijdens de kerkdienst altijd een hoofddoek droegen. De vrijgezelle dorpsmeiden waren vrijer, zij mochten hun haarpracht publiek tonen. Ook moest de vrouw bij het eerstvolgende kerkbezoek na het baren van het nieuwste kind achter in de kerk wachten op de zegening door de pastoor.

Een traditioneel katholiek, kerkelijk zuiveringsritueel als symbool voor de vergeving van de zonde van onreinheid na een geboorte. Bij die zogenaamde kerkgang begeleidde de priester de vrouw, na een afzonderingsperiode van tien dagen na de bevalling, vervolgens naar voren, naar de vaste plaatsen van de familie.

Rijke families kochten zitplaatsen in de banken voorin, compleet met knielkussens. De grootte van de koopkracht en de stand van je familie was omgekeerd evenredig met de afstand tot Onze Lieve Heer op het altaar.

Wij zaten ruim voorbij het midden, in de achterste rijen met pijn aan de knieën tijdens de mis...

‘De zestiger jaren’

Heumens voetbaljeugd, klaar voor een busreisje...

‘Uittreksel uit de glossary’

Luchtmachtaal: luchtmachtaalmoezenier of Haags voor luchtmachttaal.

Maître de Cabine: bij Swiss(air) de naam voor de chef in de cabine.

Mammoetwet: introduceerde in 1968 de MAVO, HAVO en het VWO.

Moniteur: Vlaams woord voor ons begrip (vlieg)instructeur.

Mot: uitgever en ex-collega, hij stuurt Martin Leeuwis Publicaties aan.

Motje: een ongeboren fase die toen, in 1951, nog tot trouwen noopte.

Parlevinker: varende kruidenier (toen grutter) die schepen bevoorraadt.

Peter: een oud woord voor peetoom, tevens de doopnaam van broer Kick.